

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ

Факультет цивільного захисту

Кафедра управління у сфері цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Техніко-економічний аналіз заходів у сфері професійної діяльності»

вибіркова професійна компонента

за освітньо-професійною програмою «Пожежна безпека»

підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

за спеціальністю 261 «Пожежна безпека»

Рекомендовано кафедрою управління
у сфері цивільного захисту

на 2023-2024 навчальний рік.

Протокол від «28» серпня 2023 року

№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Техніко-економічний аналіз заходів у сфері професійної діяльності»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Техніко-економічний аналіз заходів у сфері професійної діяльності» спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців, які можуть самостійно і нормативно-обґрунтовано вирішувати професійні завдання у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки.

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Техніко-економічний аналіз заходів у сфері професійної діяльності» сприяють формуванню у здобувачів наукового економічного мислення та розумінню змісту основних економічних категорій, що, в свою чергу, дасть можливість досягнути з найменшими витратами максимальної ефективності процесу забезпечення пожежної та техногенної безпеки в суспільстві.

Вивчення цієї дисципліни дозволяє не тільки дізнатися про різні методи економічного аналізу, але й розвинути навички здійснення аналізу господарської діяльності органів і підрозділів ДСНС в умовах ринкової економіки та приймати обґрунтовані рішення щодо розв'язання економічних проблем, пов'язаних із професійною діяльністю.

Інформація про викладача

Загальна інформація	Кришталь Тетяна Миколаївна, завідувач кафедри управління у сфері цивільного захисту д. екон. н., професор
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 231.
E-mail	kryshtal_tetiana@chipb.org.in
Наукові інтереси	удосконалення системи організаційно-управлінських та економіко-правових відносин в діяльності органів і підрозділів цивільного захисту; регіональна економіка
Професійні здібності	інноваційний підхід до розвитку професійних знань та навичок, постійне самовдосконалення, значний досвід науково-педагогічної роботи, педагогічний такт, здатність пов'язати навчальний предмет з професійною діяльністю
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Доктор економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка; вчене звання професор присвоєно за кафедрою управління у сфері цивільного захисту. Автор та співавтор 5 монографій, понад 115 наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях. Удосконалення механізму організації господарської діяльності підрозділів ДСНС

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Інституту (<https://chipb.dsns.gov.ua/ua/Rozklad-denna-forma-navchannya.html>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру згідно графіку консультацій з 15:00 до 16:00 в аудиторії № 129. В разі потреби здобувача отримати додаткову консультацію – час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти необхідний рівень знань, умінь та навичок для розробки та прийняття рішень щодо найбільш ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, необхідних для всебічного забезпечення діяльності підрозділів ДСНС

Навчальна дисципліна «Техніко-економічний аналіз заходів у сфері професійної діяльності» є професійно зорієнтованою. Вивчення курсу вимагає знань навчальних дисциплін загальної та професійної компоненти. Її понятійне поле межує з такими освітніми компонентами, як: «Методологія та організація наукових досліджень», «Управління силами та засобами при надзвичайних ситуаціях», «Державна система цивільного захисту», «Управління пожежогасінням» та ін.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	професійна вибіркова	професійна вибіркова
Навчальний рік	2-й	2-й
Семестр	3-й	3-й
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	3	3
кількість модулів	1	1
загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
лекції (годин)	18	8
практичні заняття (годин)		
семінарські заняття (годин)	22	2
лабораторні заняття (годин)		
курсний проект (робота) (годин)		
інші види занять (годин)		
самостійна робота (годин)	44	74
індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	6	6
Форма підсумкового контролю		
(диференційований залік, екзамен)	екзамен	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Техніко-економічний аналіз заходів у сфері професійної діяльності» вимагає знань навчальних дисциплін загальної та професійної компоненти: «Методологія та організація наукових досліджень», «Державна система цивільного захисту», «Управління силами та засобами при надзвичайних ситуаціях» та ін.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Загальні засади організації техніко-економічного аналізу діяльності служби цивільного захисту

Тема 1. Теоретичні основи економічного аналізу. Національне багатство України як об'єкт захисту від НС.

Логіка викладу матеріалу:

Сутнісні характеристики економіки. Поняття і структура національного багатства як головного об'єкта охорони від надзвичайних ситуацій. Виробнича та невиробнича сфери суспільного господарства. Місце і значення органів і підрозділів ПБ в суспільному господарстві. Необхідність економічних знань у сфері цивільного захисту.

Сутність, предмет і завдання економічного аналізу. Основні принципи та функції економічного аналізу. Класифікація видів економічного аналізу. Поняття техніко-економічного аналізу. Роль техніко-економічного аналізу заходів цивільного захисту.

Тема № 2. Метод і основні прийоми економічного аналізу.

Логіка викладу матеріалу:

Метод і методика аналізу господарської діяльності. Основні елементи методу аналізу, послідовність їх застосування. Характерні особливості (риси) методу економічного аналізу. Діалектичний метод пізнання економічних явищ та процесів. Застосування системного підходу в економічному аналізі. Методичні прийоми техніко-економічного аналізу. Послідовність вивчення факторів при аналізі економічних показників. Методичні етапи аналітичної роботи.

Класифікація прийомів техніко-економічного аналізу. Деталізація звітних показників. Елімінування як метод розрахунку впливу чинників. Порівняння, його застосування в аналізі. Використання моделювання в економічному аналізі. Використання балансового прийому в економічному аналізі. Ряди динаміки як важливий прийом аналізу. Статистичні методи, застосовувані в аналізі.

Тема № 3. Організація фінансового забезпечення діяльності органів та підрозділів ЦЗ.

Логіка викладу матеріалу:

Поняття фінансового аналізу. Суб'єкти фінансового аналізу. Мета фінансового аналізу. Основні напрямки фінансового аналізу. Аналіз фінансового стану бюджетної організації. Показники результативності діяльності бюджетних установ.

Сутність та види фінансів. Фінансова система України. Фінансове забезпечення служби цивільного захисту як невід'ємна частина державної діяльності щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища. Принципи та організація фінансового забезпечення органів та підрозділів ЦЗ. Аналіз кошторисно-бюджетного фінансування. Аналіз джерел фінансування органів та підрозділів ЦЗ.

Тема № 4. Аналіз створення та використання резервного фонду для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Логіка викладу матеріалу:

Поняття резервного фонду, його структура. Види матеріальних резервів, що використовуються для запобігання ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків. Порядок створення та використання матеріальних резервів. Створення та функціонування резервного фонду бюджету та резервного фонду Кабінету Міністрів України. Умови виділення коштів з резервного фонду бюджету та з Резервного фонду Кабінету Міністрів України. Порядок подання та розгляду звернень про виділення коштів з резервного фонду бюджету.

Тема № 5. Аналіз грошового забезпечення особового складу служби цивільного захисту.

Логіка викладу матеріалу:

Поняття. «заробітна плата», оплата праці в бюджетних установах. Аналіз тарифної системи оплати праці.

Система оплати праці персоналу ДСНС України. Структура грошового забезпечення особового складу органів і підрозділів ЦЗ. Умови та порядок виплати грошового забезпечення. Порядок і умови виплати надбавок та доплат особам рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту. Особливості преміювання осіб рядового і начальницького складу в системі ДСНС України.

Тема № 6. Аналіз гарантій соціального захисту особового складу органів і підрозділів цивільного захисту.

Логіка викладу матеріалу:

Загальні засади соціального захисту громадян України. Поняття соціальних гарантій та соціальних стандартів. Право на соціальний захист співробітників органів та підрозділів служби цивільного захисту. Аналіз складових соціального захисту. Пенсійне забезпечення осіб рядового і начальницького складу в системі ДСНС України. Види та умови надання матеріальної та фінансової допомоги

особовому складу органів і підрозділів ЦЗ. Медичне та санаторно-курортне забезпечення особового складу органів і підрозділів цивільного захисту.

Тема № 7. Аналіз забезпеченості підрозділів основними та оборотними фондами й ефективності їх використання.

Логіка викладу матеріалу:

Поняття бухгалтерський облік та його завдання в бюджетних установах. Методи бухгалтерського обліку.

Фонди державного підприємства. Їх структура. Виробничі та невиробничі основні фонди. Відмінності між основними та оборотними фондами. Оборотні засоби та їх класифікація. Вартісна оцінка основних фондів. Поняття знос і амортизація основних фондів. Фізичний і моральний знос. Аналіз структури і динаміки основних фондів.

Тема № 8. Економічна ефективність основних заходів у сфері цивільного захисту.

Логіка викладу матеріалу:

Поняття економічної ефективності. Показники економічної ефективності та їх аналіз. Ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення діяльності підрозділів ДСНС Оцінка економічної ефективності заходів щодо запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій.

Тема № 9. Збитки від надзвичайних ситуацій та методи їх визначення.

Логіка викладу матеріалу:

Класифікація збитків від наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Розрахунок збитків від різних видів наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Збитки від пожеж, знищені та пошкоджені матеріальні цінності. Визначення прямих та побічних збитків від пожеж. Аналіз економічних наслідків надзвичайних ситуацій.

Модульна контрольна робота за модулем 1

Екзамен

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма):

Назви модулів та тем	Кількість годин за формами навчання						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	Поточний контроль
3- й семестр							
Модуль 1 «Загальні засади організації техніко-економічного аналізу діяльності служби цивільного захисту»							
Тема 1	10	2	2	-	-	6	-
Тема 2	10	2	2	-	-	6	-
Тема 3	10	2	2	-	-	6	-

Тема 4	10	2	2	-	-	6	-
Тема 5	11	2	2	-	-	5	-
Тема 6	10	2	2	-	-	6	-
Тема 7	09	2	2	-	-	5	-
Тема 8	09	2	2	-	-	5	-
Тема 9	11	2	4	-	-	5	-
Підсумкова модульна (контрольна) робота	2	-	2	-	-	-	-
Разом за модулем 1	90	18	22	-	-	50	-

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів та тем	Кількість годин за формами навчання						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	Поточний контроль
3- й семестр							
Модуль 1 «Загальні засади організації техніко-економічного аналізу діяльності служби цивільного захисту»							
Тема 1	10	2	-	-	-	8	-
Тема 2	8	-	-	-	-	8	-
Тема 3	10	2	-	-	-	8	-
Тема 4	10	2	-	-	-	8	-
Тема 5	9	-	1	-	-	8	-
Тема 6	9	-	1	-	-	8	-
Тема 7	10	2	-	-	-	8	-
Тема 8	8	-	-	-	-	8	-
Тема 9	8	-	-	-	-	8	-
Підсумкова модульна (контрольна) робота	8	-	-	-	-	8	-
Разом за модулем 1	90	8	2	-	-	80	-

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Економічні процеси та пожежна безпека.	2
2.	Методичні прийоми техніко-економічного аналізу.	2
3.	Аналіз фінансового забезпечення діяльності органів та підрозділів ДСНС.	2
4.	Створення та використання резервного фонду для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.	2
5.	Аналіз структури грошового забезпечення особового складу органів і	2

	підрозділів ДСНС.	
6.	Аналіз напрямків соціального захисту особового складу органів та підрозділів ДСНС.	2
7.	Аналіз обліку та використання основних та оборотних фондів підрозділу.	2
8.	Оцінка економічної ефективності заходів щодо запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій.	2
9.	Розрахунок збитків від різних видів надзвичайних ситуацій.	4
10.	Модульна контрольна робота	2
	Разом	22

Індивідуальні завдання (орієнтовна тематика індивідуальних завдань)

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, розробка презентацій, виконання домашньої контрольної роботи, підготовка результатів власних досліджень у формі тез доповідей та участь в науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Капітальні вкладення в цивільний захист.
2. Інформаційне забезпечення техніко-економічного аналізу.
3. Організація та етапи економічного аналізу.
4. Характеристика основних прийомів техніко-економічного аналізу.
5. Створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
6. Система державних послуг у сфері цивільного захисту.
7. Аналіз обліку основних засобів підрозділів ДСНС.
8. Знос (амортизація) та вибуття основних засобів з підрозділу ДСНС.
9. Ефективність використання матеріальних ресурсів підрозділів ДСНС.
10. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів органів і підрозділів ДСНС.
11. Аналіз економічних наслідків НС природного характеру.
12. Аналіз економічних наслідків НС техногенного характеру.
13. Аналіз збитків від пожеж та їх розрахунок.
14. Реалізація гарантій соціального захисту особового складу органів і підрозділів цивільного захисту.
15. Організація публічних закупівель в системі ДСНС.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття: лекції та семінарські заняття, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі **методи навчання і викладання**:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний;
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- науково-дослідна робота;
- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- тести;
- опитування та дискусійні обговорення;
- екзамен;
- реферати (тези);
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною. Зокрема:

- 90-100 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом;
- 80-89 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом; 65-79 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом;
- 55-64 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом; 50-54 балів – частково володіє навчальним матеріалом;
- 35-49 балів – не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно

50–54	E	незадовільно
35–49	FX	
0–34	F	

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться у формі індивідуального опитування, проведення термінологічних диктантів, виконання письмових завдань, аналізу проблемних ситуацій, виконання тестових завдань, модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	9	-	-
	семінарські заняття	10	5	55
	за результатами виконання модульних робіт (модульний контроль)	1	15	15
Разом за модуль 1				70
II. Індивідуальні завдання (науково-дослідне)				
Написання та презентація реферату				10
Виступ на студентській науковій конференції з публікацією тез				10
Підготовка та публікація наукової статті				15
III. Підсумковий контроль (екзамен, диференційний залік)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Заочна форма навчання

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	4	-	-

	семінарські заняття	1	20	20
	контрольна робота	1	50	50
Разом за модуль 1				70
Разом за поточний контроль				70
II. Підсумковий контроль (екзамен)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться на аудиторному занятті (лекція, семінарське заняття). Він передбачає оцінювання підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на відповідних заняттях та набуття навичок під час виконання відповідних завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

5 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, здобувач глибоко володіє матеріалом, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, граматично і стилістично без помилок оформлений матеріал;

4 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, є окремі несуттєві неточності, у завданні допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

3 бали – завдання виконане частково, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає зміст питання, у ньому допущено незначні граматичні чи стилістичні помилки;

2 бали – завдання виконане частково, у ньому допущено значні граматичні чи стилістичні помилки, порушено норми академічної доброчесності;

1-0 балів – завдання не виконане або порушено норми академічної доброчесності.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння наводити аргументи та формулювати висновки, використання основної та додаткової літератури.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують здобувачі вищої освіти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал - отримують здобувачі вищої освіти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали - отримують здобувачі вищої освіти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал - отримують здобувачі вищої освіти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Модульний контроль

Модульний контроль проводиться після кожної логічно завершеної частини (змістового модуля) навчальної дисципліни у вигляді модульної контрольної роботи.

До виконання модульного контролю здобувач вищої освіти допускається незалежно від результатів поточного контролю.

Сума балів, яку накопичив здобувач вищої освіти за результатами виконання модульних контрольних робіт є складовою загальної підсумкової оцінки з дисципліни відповідно до виду підсумкового контролю.

Результати модульного контролю виставляються викладачем у Журнал обліку роботи академічної групи.

Максимальна сумарна кількість балів за модульний контроль складає 15 балів.

Критерії підсумкового модульного оцінювання знань студентів

Письмова контрольна робота або тестування	Критерії оцінювання
14-15	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самотійно та аргументовано його викладає під час, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
11-13	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
9-11	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
6-8	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
2-5	Частково володіє навчальним матеріалом і не в змозі викласти зміст більшості питань, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання. Порушено норми академічної доброчесності.

1-0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання. Порушено норми академічної доброчесності.
-----	--

Контрольна робота (заочна форма навчання)

Критерії оцінювання контрольна робота за підсумком її захисту (співбесіди):

50 балів – контрольна робота виконана в повному обсязі, здобувач повністю володіє навчальним матеріалом за темою завдання;

40 балів – робота виконана в обсязі до 90%, але допущені незначні помилки, здобувач володіє навчальним матеріалом;

30 балів – робота виконана в обсязі до 70% від загального обсягу, здобувач на достатнім рівні розуміє зміст навчального матеріалу але має деякі труднощі в поясненні окремих частин роботи;

10-20 балів – обсяг виконаних завдань по роботі становить до 50% від загального обсягу, здобувач допускає суттєві помилки у відповіді на питання за темою роботи чи не дотримано правил академічної доброчесності;

0 балів – здобувач виконав роботу менше ніж на 40% від загального обсягу або робота виконана не по варіанту чи не дотримано правил академічної доброчесності.

Індивідуальні завдання

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати індивідуальне завдання, результати якого оформити у відповідній формі (реферат, презентація, тези доповіді на конференцію, наукова публікація).

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час підготовки індивідуального завдання, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньодисциплінарні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні індивідуальних завдань (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів)

9-10 – проблема, яка розглядається в завданні, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії, дотримано норми академічної доброчесності.

6-8 балів – тема завдання викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 2-3 джерела, відповідає сучасним правилам оформлення, дотримано норми академічної доброчесності.

3-5 балів – обсяг завдання є недостатнім для розкриття змісту обраної проблеми, і тому тему розкрито частково, поверхово; у бібліографічному списку застарілі джерела і є помилки, дотримано норми академічної доброчесності.

0-2 бали – тема завдання не розкрита, не зазначено використані джерела або не дотримано норми академічної доброчесності.

Бали отримані здобувачем вищої освіти за результатами поточного контролю з дисципліни викладач оголошує в кінці кожного семінарського заняття та виставляє в Журнал обліку роботи академічної групи.

Сумарна кількість отриманих балів з кожного виду навчальної діяльності здобувача вищої освіти за різними формами поточного контролю виставляється викладачем у Журнал обліку роботи академічної групи.

Сума балів, яку накопичив здобувач вищої освіти в результаті поточного навчання є складовою загальної підсумкової оцінки з дисципліни відповідно до виду підсумкового контролю.

Максимальна кількість балів за поточний контроль складає 55 балів.

Здобувачу, який не набрав прохідного мінімуму (35 балів) з навчальної дисципліни, за дозволом викладача, надається можливість здачі пройденого матеріалу для отримання необхідної кількості балів з поточного контролю шляхом виконання запланованих у силабусі завдань, які не були ним/нею попередньо виконані або були виконані незадовільно.

У разі невиконання здобувачем жодного із обов'язкових видів навчальної діяльності (робіт), зазначених у силабусі освітньої компоненти / навчальної дисципліни, його результат оцінюється у «0» балів. Здобувач не допускається до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за поточний контроль протягом семестру становитиме менше 35 балів.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі екзамену.

Підсумковий контроль може проводитись в письмовій та/або в усній формі, а також з застосуванням засобів електронного зв'язку за умов ідентифікації здобувача вищої освіти.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 30 балів):

25-30 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних питань, правильно розв'язав практичну задачу з детальним поясненням;

20-24 бали – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст теоретичних питань, але при наданні відповіді на деякі питання є певні неточності, практична задача вирішена з деякими помилками;

10-19 балів – в цілому здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

5-9 балів – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, недостатньо розкрив зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності, практична задача вирішена не правильно;

1-4 бали – здобувач вищої освіти лише частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, при цьому допущено суттєві помилки;

0 балів – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичної задачі.

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як сума балів отриманих за результатами поточного, модульного та підсумкового контролю.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Охарактеризуйте національне багатство країни, як головний об'єкт охорони від надзвичайних ситуацій.
2. Структура національного багатства.
3. Визначте критерії класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.
4. Охарактеризуйте економіку як наукову дисципліну.
5. Основні показники економічного розвитку національної економіки.
6. Визначте предмет курсу «Техніко-економічний аналіз заходів у сфері професійної діяльності», його мету та функції.
7. Поняття та структура національної економіки.
8. Зміст економічного аналізу, його мета, об'єкти та суб'єкти.
9. Принципи та функції економічного аналізу.
10. Поняття техніко-економічного аналізу та його роль в діяльності підрозділів ПБ.
11. Види економічного аналізу.
12. Метод економічного аналізу та його характерні особливості
13. Методичні етапи аналітичної роботи.
14. Класифікація прийомів техніко-економічного аналізу.
15. Прийом порівняння показників і його основні форми.
16. Деталізація економічних показників як прийом економічного аналізу.
17. Балансовий прийом економічного аналізу.
18. Спеціальні прийоми економічного аналізу.
19. Обґрунтуйте принципи і порядок фінансування органів і підрозділів ДСНС.
20. Сутність і види фінансів.
21. Зміст фінансового аналізу, його предмет та напрямки.
22. Розпорядники бюджетних коштів, їх завдання та види в системі ДСНС.
23. Дайте визначення поняттю «кошторис» та назвіть його складові.
24. Види кошторисів у системі ДСНС України.
25. Проаналізуйте джерела фінансування служби цивільного захисту.
26. Розкрийте відмінності фінансування заходів щодо запобігання виникнення та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій залежно від їх рівня.
27. Поняття резервного фонду, його структура.
28. Охарактеризуйте структуру державного матеріального резерву.

29. Види матеріальних резервів, що використовуються для запобігання ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного, природного характеру та їх наслідків.

30. Підготовка та прийняття рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету.

31. Напрями та умови використання коштів з резервного фонду державного та місцевого бюджету.

32. Призначення резервного фонду КМУ та порядок використання його коштів.

33. Опишіть алгоритм подання та розгляду звернень про виділення коштів з резервного фонду бюджету.

34. Визначте поняття «заробітна плата» та обґрунтуйте її структуру.

35. Структура грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

36. Охарактеризуйте порядок виплати грошового забезпечення особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

37. Проаналізуйте порядок нарахування та виплати надбавки за вислугу років особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

38. Обґрунтуйте порядок нарахування та виплати посадових окладів та окладів за спеціальними званнями особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

39. Охарактеризуйте порядок виплати надбавки за спортивні звання та надбавки за службу в умовах режимних обмежень особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

40. Визначте порядок нарахування та виплати надбавки за особливості проходження служби.

41. Проаналізуйте порядок преміювання осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів ЦЗ.

42. Порядок виплати доплати за науковий ступінь та вчене звання особам рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту.

43. Порядок виплати надбавки за кваліфікацію та надбавки за кваліфікаційну категорію.

44. Грошове забезпечення слухачів, курсантів, докторантів та ад'юнктів.

45. Порядок виплати грошового забезпечення за час хвороби та за час відпустки.

46. Порядок виплати матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань та матеріальної допомоги на оздоровлення при наданні щорічної основної відпустки особам рядового і начальницького складу ДСНС України.

47. Розкрийте зміст поняття «соціальний захист». Основні види соціального захисту особового складу органів і підрозділів ДСНС України.

48. Проаналізуйте основні державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії.

49. Державна фінансова й матеріальна допомога особовому складу органів і підрозділів ДСНС України.

50. Поняття «пенсія». Види державних пенсій в Україні.

51. Розміри пенсій за вислугу років особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

52. Визначте умови призначення пенсій по інвалідності особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

53. Медичне забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та членів їх сімей.

54. Необхідність та умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони.

55. Дайте визначення фондів державного підприємства. Структура фондів державного підприємства.

56. Оборотні засоби підприємства (організації, установи) та їх класифікація.

57. Основні фонди підприємства та їх структура.

58. Оцінка основних фондів підприємства.

59. Розкрийте поняття «знос основних фондів». Види зносу.

60. Поняття та завдання бухгалтерського обліку в системі ДСНС.

61. Методи нарахування амортизації основних фондів.

62. Порядок розрахунку обсягу шкоди та збитків, завданих лісовому фонду України внаслідок збройної агресії російської федерації.

63. Основні етапи аналізу трудових ресурсів установи.

64. Аналіз забезпечення установи трудовими ресурсами.

65. Визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам унаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану.

66. Поняття та класифікація збитків від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

67. Визначення збитків за типами надзвичайних ситуацій.

68. Визначте порядок розрахунку збитків від надзвичайних ситуацій.

69. Як визначається розмір збитків від втрати життя та здоров'я населення?

70. Відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій

71. Визначення матеріальних збитків від пожеж

72. Оцінка (визначення розміру) реальних збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям, іншим суб'єктам господарювання всіх форм власності внаслідок втрати, руйнування або пошкодження їх майна у зв'язку зі збройною агресією російської федерації.

73. Економічна ефективність виконання заходів щодо захисту населення і територій від НС та їх наслідків.

74. Сутність економічної ефективності та її показники.

75. Організація публічних закупівель.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізналися, до заняття не допускаються).

2. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованими джерелами інформації, якісне і своєчасне

виконання завдань та обов'язкове виконання самостійних завдань, наданих викладачем.

3. Користуватися мобільними пристроями під час заняття дозволяється тільки з дозволу викладача і тільки з навчальною метою.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнаватися свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни або в журналі обліку навчальних занять взводу (групи).

5. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються роботи, що містять не менше 50 % оригінального тексту при перевірці на плагіат.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література:

1. Економіка цивільного захисту / О. М. Дулгерова, Т. М. Кришталь, М. А. Куценко // курс лекцій. – Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2016. – 177 с.

2. Косова Т. Д. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник / Т. Д. Косова, П. М. Сухарев, Л. О. Ващенко та ін. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.

3. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз : теорія і практика: підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – Львів: «Магнолія-2006», 2008. – 440 с.

4. Куценко М. А., Вітько М. М., Корабльов М. М., Архіпєць М. М., Алексєєва О. С. Економіка цивільного захисту. – Черкаси, 2006. – 139 с.

5. Техніко-економічний аналіз: навч. посіб. / Н. С. Поповенко [та ін.]; під. ред. Н. С. Поповенко. – Одеса: Стандарт, 2014. – 143 с.

Допоміжна наукова та навчально-методична література:

6. Андрєєва Г. І. Економічний аналіз : навч.-метод. посібник / Г. І. Андрєєва. – Київ : Знання, 2008. – 263 с.

7. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005.

8. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навч. посібник / Б. Є. Грабовецький. – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – 256 с.

9. Економічний аналіз: навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевский, М. І. Горбатюк; за ред. М. Г. Чумаченка. – Київ: КНЕУ, 2001. – 540 с.

10. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича.— 6-те вид., перероб. і доп. – К.:Знання-Прес, 2007. – 719 с.

Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: навч. посібник / В. М. Івахненко. – Київ: Знання-Прес, 2000. – 207 с.

11. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: навч.-метод. посібник / В. М. Івахненко. – Київ: КНЕУ, 2000 – 263 с. 10. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посібник / К. В. Ізмайлова. – Київ : МАУП, 2000. – 144 с.

12. Матвєєва В. Бюджетные организации: бухгалтерский учёт и налогообложение. – Х.: Фактор, 2002.

13. Назарова К. О., Кумченко Т. А. Аналіз діяльності бюджетних установ: Навч. посібник / Київський національний торговельно-економічний ун-т/ Г. О. Кравченко (заг.ред.). – К.: КНТЕУ, 2006.

14. Сарапіна О. А. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / О. А. Сарапіна, Т. А. Пінчук, Н. Я. Стефанович. – Херсон: Вишемирський В. С., 2013. – 313 с.

15. Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності: [монографія]/ за ред. Волкової Н. А. – Одеса, ОДЕУ, 2012.– 236 с.

Основні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти:

1. Конституція України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».

4. Закон України «Про запобігання корупції» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056.

5. Закон України «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, N 29, ст.398.

6. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР.

7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, NN 49-51, ст.376.

8. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 47-48, ст.372.

9. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 48, ст.409.

10. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 40, ст.365.

11. Закон України «Про страхування» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 18, ст. 78.

12. Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 29, ст.399.

13. Закон України «Про державний матеріальний резерв» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, N 13, ст.112.

14. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 12-13, ст.82.

15. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50, № 50-51. – Ст. 572.

16. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

17. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 415 «Про затвердження Порядку використання коштів резервного фонду бюджету».

19. Постанова КМУ від 30 вересня 2015 р. № 775 «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».

20. Постанова КМУ від 8 жовтня 1997 р. N 1129 «Про затвердження Порядку формування, розміщення та проведення операцій з матеріальними цінностями державного резерву».

21. Постанова ВРУ від 22 лютого 1996 р. N 62/96-ВР «Про затвердження Положення про резервний фонд Кабінету Міністрів України».

22. Постанова КМУ від 26 січня 2011 р. N 59 «Про затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи».

23. Постанова КМУ від 8 листопада 2007 р. N 1314 «Про затвердження Порядку списання об'єктів державної власності».

24. Постанова КМУ від 25 березня 2014 р. N 110 Питання оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери.

25. Постанова КМУ від 30 серпня 2017 р. № 704 Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб.

26. Постанова КМУ від 26 грудня 2003 р. N 2030 «Про затвердження Порядку обліку пожеж та їх наслідків».

27. Постанова КМУ від 15 лютого 2002 р. N 175 «Про затвердження Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру».

28. Постанова КМУ від 28 лютого 2002 р. № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ».

29. Постанова КМУ від 30 серпня 2002 р. N 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери».

30. Постанова КМУ від 4 лютого 1999 р. N 140 «Про порядок фінансування робіт із запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків».

31. Постанова КМУ від 3 квітня 1995 р. N 232 «Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)».

32. Постанова КМУ від 27 серпня 2010 р. N 796 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності».

33. Постанова КМУ від 26 жовтня 2011 р. N 1102 «Деякі питання надання платних послуг підрозділами Міністерства надзвичайних ситуацій».

34. Постанова КМУ від 20 лютого 2012 р. № 110 «Деякі питання надання підрозділами Державної служби з НС платних послуг».

35. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 р. N 550-р «Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, які надаються Державною службою з НС».

36. Наказ МНС України, МФУ, МЕР і ТУ від 03.01.2012 р. № 1/2/12 «Про затвердження Методики формування вартості платних послуг, які надаються

підрозділами Міністерства надзвичайних ситуацій України».

37. Наказ МОН, МЕУ, МФУ від 23.07.2010 р. № 736/902/758 «Про затвердження порядків надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами».

38. Наказ МВС України від 06.03.2018 № 179 Про затвердження схем тарифних розрядів за посадами осіб рядового і начальницького складу Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

39. Наказ МВС України від 20.07.2018 № 623 Про затвердження Інструкції про порядок виплати грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги при звільненні особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

40. Наказ МВС України від 14.08.2015 № 975 Про затвердження Умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій ДСНС України.

41. Наказ МНС, Мініекономіки та з питань Європейської інтеграції України № 495/369 від 15.12.2003 р. «Про затвердження Порядку визначення розмірів оплати за обслуговування об'єктів та окремих територій державними аварійно-рятувальними службами».

42. Наказ МФУ від 26.06.2013 р. № 611 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ».

43. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України № 181 від 15.05.2001р. «Про затвердження Тимчасової методики визначення очікуваних збитків від забруднення довкілля при транспортуванні небезпечних речовин та відходів».

44. Наказ МНС України, Міністерства аграрної політики України, Мініекономіки України, Міністерство екології та природних ресурсів України № 73/82/64/122 від 27.03.2001 р. «Про затвердження Методики прогнозування наслідків вилливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті».

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт ДСНС України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dsns.gov.ua>.

2. Офіційний сайт Управління ДСНС України у Черкаській області: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://ck.dsns.gov.ua>.

3. Урядовий портал: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.

4. Офіційний сайт президента України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua>.

5. Офіційний сайт Верховної Ради України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua>.

6. Державний комітет зі статистики України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

Розробник:

завідувач кафедри управління
у сфері цивільного захисту
д.екон.наук, професор

Тетяна КРИШТАЛЬ